

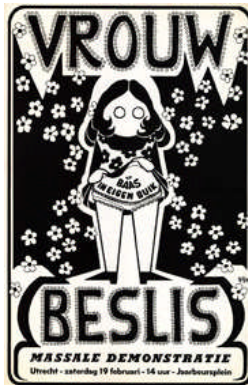
MUZIEK, MEDIA EN ANDERE HERINNERINGEN AAN 1970

Welkom bij een nieuwe serie vol met herinneringen aan de muziekindustrie, de radio en televisiewereld en de persoonlijke herinneringen, waarbij dit keer is gekozen voor het jaar 1970. Het lijkt allemaal zo dicht bij maar in werkelijkheid komen de zaken, die voorbijkomen uit een jaar die ons 40 jaar terugbrengt in de tijd. Ondermeer zal uw begeleider verhalen over een bijzonder artikel dat na 40 jaar weer boven water kwam en waarvan het bestaan bij de auteur van dit verhaal niet meer bekend was. Laat U meeslepen naar de tijd dat U zich nog jong voelde of misschien nog helemaal niet rondliep op deze aardbol. Hans Knot is andermaal Uw begeleider op deze tocht naar 'memory lane'.

1970 het jaar waarin de radioliefhebber werd blij gemaakt in West Europa met het geluid van RNI, Radio Nordsee International. Een jaar waarin voor het eerst in Nederland een gigantisch popfestival werd gehouden in Kralingse Bos in Rotterdam, werd voor Nederland de stemplicht bij verkiezingen afgeschaft en werden de percentages van opkomst ingevoerd. Op voetbalgebied was er een twee eenheid te beleven in 1970, Ajax uit Amsterdam werd kampioen van Nederland en Feyenoord uit Rotterdam beleefde haar topjaar met het winnen van de Europacup 1, zoals de beker destijds werd omschreven. Zo maar wat van de vele feiten die in het jaar 1970 plaatsvonden.

Het meest verschrikkelijke nieuws van het jaar behaalde dagen lang de nieuwspagina's van de kranten en de rubrieken op radio en de televisie. Een enorme natuurramp vond plaats in het Zuid Amerikaanse land Peru waarbij, als gevolg van een aardbeving met meerdere schokken. De allersterkste had een kracht van 7,9 op de schaal van Richter. Diverse steden werden totaal verwoest. Plaatsen als Huaraz, Chimbote en Yungay waren onherkenbaar geworden. In een gebied van 65.000 km² was liefst 80% van de huizen verwoest. Het aantal slachtoffers, dat viel, is een van de grootste in aantal in de wereldgeschiedenis. Liefst meer dan 700.000 mensen verloren het leven, 500.000 werden nog eens gewond en 600.000 mensen werden dakloos. Na de grote schokken, die een deel van de schade aanrichtten, kwamen er liefst 37 naschokken die ook krachtig genoeg waren de schade groter en het aantal slachtoffers hoger te maken.

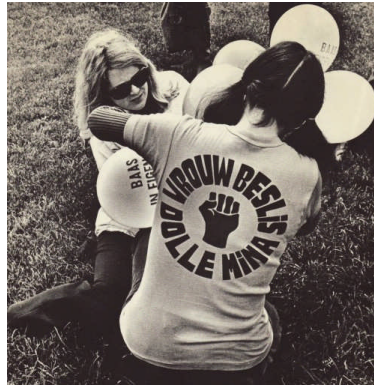
Vele kleine en grote protestdemonstraties vinden er in 1970 her en der in Nederland plaats. De naam Stimezo valt daarbij ook vaak, als protest - aan de ene kant - en als positivisme aan de andere kant. Het was in de maand oktober 1970 dat, onder initiatief van een groep huisartsen, een stichting werd opgericht onder de naam Stimezo met als doel hulpverlening te verlenen bij zwangerschapsonderbreking. De tegenstanders van deze vorm van onderbreking hadden het dan ook over kwade hulpverlening plegen, immers een leven werd beëindigd.

In die tijd was het ondergaan van een abortus of het ongewenst afbreken van een zwangerschap nog steeds wettelijk verboden. Maar zoals zo vaak gebeurde er in het illegale circuit het nodige en weken vele jonge zwangere vrouwen uit naar bijvoorbeeld Engeland, waar ze werden geholpen. De Stimezo is eigenlijk ontstaan omdat er in ons land op verschillende plekken de behoefte ontstond om zich gezamenlijk in te zetten voor een goede hulpverlening bij abortus. In ons jaar van behandeling, 1970, ontstond dus in Rotterdam de Stimezo, wat staat voor 'Stichting Medisch Verantwoorde Zwangerschap onderbreking'. Het eerste doel was te komen tot de oprichting van een kleine abortuskliniek. Het initiatief kreeg in de kranten de nodige publiciteit waardoor diverse groepen van mensen zich achter het initiatief schaarden ook al vrij snel in andere grote plaatsen soortgelijke plannen ontstonden. Als je het bedrag van het beginkapitaal van destijds weet kun je je niet voorstellen dat dit voldoende is geweest maar voor f 150.000,- werd de eerste kliniek op poten gezet. Het kapitaal was trouwens bij elkaar gekomen door middel van een televisieactie van de VARA.

'Baas in eigen buik' was een veelgehoorde kreet in die dagen wat me meteen brengt naar een andere groep van strijdsters en demonstranten, namelijk de

Dolle Mina's. Zoals met vele strijdgroepen begon deze groep in 1969 kleinschalig als een soort van protest van de plek voor de vrouw in de maatschappij, waarbij ze stelling namen tegen het onrecht van achterstelling van de vrouw. Deelnemers van het eerste uur kwamen vooral uit de Socialistische Jeugd.

Dolle Mina T shirts

Het idee voor het oprichten van de groep kwam doordat men onder indruk was geraakt van de bezetting van het Maagdenhuis in Amsterdam, een paar maanden eerder, en de berichtgeving vanuit Amerika, waar soortgelijke groepen waren opgericht. Het was Selma Leydesdorff die de naam bedacht en ontleende aan de bijnaam van de vrouwenstrijdster van het eerste uur Wilhelmina Drucker. Sinds jaren is Selma Leydesdorff hoogleraar Oral History aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

Toen de Dolle Mina's eenmaal was opgericht werd al vrij snel een lijst met doelstellingen bekend gemaakt waarvan hier een kleine greep:

- gelijk loon voor gelijke arbeid
- meer en betere seksuele voorlichting en opvoeding
- strijd tegen de dubbele seksuele moraal
- goede anticonceptie
- zelfbeslissing over abortus ('Baas in eigen Buik')
- gelijke opvoeding voor jongens en meisjes
- uitbreiding van het aantal kindercentra: crèches, peuterspeelzalen en dergelijke
- veilige kinderspeelplaatsen
- geen slavinnenrol voor de huisvrouw

- geen achterstelling van de gehuwde moeder
- werk voor de gehuwde vrouw, als dat haar wens is
- mannen moeten dienst kunnen weigeren
- tégen de 'Missverkiezing'.

Op het eerste congres van Dolle Mina in april 1970 heeft de groep geprobeerd om een 'algemene' Dolle Mina verklaring op te stellen, waar iedereen zich in kon vinden: "Ervan uitgaande dat een rolverdeling tussen man en vrouw niet te verdedigen is op grond van biologisch onderscheid, stelt Dolle Mina zich een maatschappijverandering ten doel, die gelijke ontplooiingskansen voor iedereen en onafhankelijk van sekse mogelijk maakt. Dit kan worden verwezenlijkt door middel van sociale strijd, bewustwording en mentaliteitsverandering en daardoor beëindiging van de sociaaleconomische ondergeschiktheid zowel van man als vrouw". En het bleef niet bij heen en weer gepraat binnen de diverse groepen in ons land en tijdens het voornoemde congres maar er werd in 1970 en de jaren erna volop gedemonstreerd door vrouwen die achter de standpunten stonden. Zo was er op 17 mei de actie: 'Beter Brem dan Berm. Dolle Mina Den Haag ging in het geweer tegen de aanleg van een verkeersweg dwars door een Zuid-Hollands duingebied. In oktober was er een grote demonstratie in Amsterdam voor het gebruik van de anticonceptiepil en in de maand november 1970 ging men massaal overal de straat op om appels te verkopen, waarbij de opbrengst verdween in de kas van Stimezo. Vrijheid van abortus zou trouwens pas officieel in 1980 met een wetswijziging worden bekrachtigd.

Het beluisteren van de radio was in 1970 aanleiding voor een onderzoek in Nederland. Vier radiostations werden betrokken, namelijk de toenmalige Hilversum 1,2,3 en Radio Veronica. De luisterdichtheid van voornoemde stations bleek omgekeerd evenredig te zijn met de opleiding en de leeftijd van de luisteraars. De luisterdichtheid werd destijds hoger naarmate de opleiding lager was en lager, naarmate de leeftijd hoger was. Zie daar een van de conclusies destijds in een rapport uitgegeven door de afdeling Studie en Onderzoek van de NOS. Ook werd er door de onderzoekers geconstateerd dat 75% van het radiopubliek alleen lager onderwijs had genoten en dat verder 8% van het luisterpubliek van Hilversum 1 en 2 ook nog eens middelbaar onderwijs had genoten. De onderzoekers gaven aan dat het voor de omroepen misschien nuttig kon zijn te onderzoeken of het aanbod in

programmering wel evenredig was aan het niveau van de gemiddelde luisteraar.

De voorkeur van het toen jeugdige publiek ging naar Radio Veronica. In de leeftijdsgroep van 15 tot 19 jaar besteedde men de luistertijd voor 57% aan Veronica en voor 27% aan Hilversum 3. De 65 jarigen en ouderen besteedden evenwel 76% van hun luistertijd aan programma's die werden uitgezonden door Hilversum 1 en 2. Het jonge publiek was sterk ondervertegenwoordigd op Hilversum 1 en 2 en oververtegenwoordigd op de muziekstations, vooral op Radio Veronica. Het publiek voor Veronica bestond voor 61% uit luisteraars beneden de 35 jaar. Voor Hilversum 3 was dit 52%. De totale radiobeluistering was tussen 8 uur in de ochtend en 2 uur in de middag het grootst. Meestal werden luisterdichtheid gemeten van tussen de 25 en 30%. Na twee uur daalden deze percentages tussen 16 en 20%. Na de klok van 7 uur in de avond nam de luisterdichtheid van de radio - als invloed werd de televisie gezien - verder af naar een maximum van slechts 7%. Een uur later daalde men naar een luisterdichtheid van slechts 3 a 4 %. Een luisterdichtheid van 1% kwam destijds overeen met een aantal van 90.000 luisteraars.

De voor- en tegenstanders van de toenmalige zeezender Veronica lieten zich ook in 1970 weer horen. Meest opmerkelijk was de verklaring van de minister dr. Marga Klompé, verantwoordelijk voor het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappij, kortweg CRM genoemd. In de Senaat meldde ze op 25 februari dat er overwogen diende te worden zo snel mogelijk maatregelen te nemen tegen de zeezenders Veronica en Radio Nordsee (een station dat op dat moment nog maar net in de ether was gekomen). Wel voegde ze aan de opmerking toe dat het nog niet een kabinetbeslissing was.

Marga Komplé

In het 'Algemeen Dagblad' was de daarop volgende dag een bericht terug te vinden waarin ondermeer stond vermeld: 'De socialistische senator (Eerste Kamerlid) Broeksz - tevens voorzitter van de VARA - herinnerde de bewindsvrouw er fijntjes aan dat deze kwestie enkele jaren geleden heeft geleid tot de val van het confessioneel kabinet Marijnen. De liberale leden van het kabinet, die door hun tegenstand tegen de plannen Radio Veronica uit de ether te doen verdwijnen destijds de bom legden die het kabinet Marijnen deed ontploffen, zonder dat de Kamer daar aan te pas kwam, hebben waarschijnlijk nu ook hun bedenkingen.' Het bleek namelijk dat het toenmalige Kamerlid, Y. van der Werff, stelde: 'Aan de ene kant het juist dat de regering zich aan internationale afspraken zal dienen te houden maar er dient ook goed in ogenschouw te worden genomen dat Radio Veronica in een behoefte voorziet van zowel de consument als adverteerder en dat Hilversum III er tot nu toe niet in is geslaagd'.

Later in het jaar 1970, nadat er al veel publiciteit rond de uitzendingen van Radio Nordsee waren geweest en de Britse regering stoorzenders had ingezet op de frequenties van het radiostation kwamen er andermaal Kamervragen. En toen het nieuwe station de politiek ook nog eens had beïnvloed door de jongeren in Engeland - die voor het eerst als 18-jarigen mochten stemmen - te vragen vooral op de Conservatieve Partij te stemmen, kwamen er andermaal vragen in de Tweede Kamer. Dit omdat, volgens een rapport aan de regering gezonden, door Radio Nordsee haar uitzendingen noodfrequenties van bevriende naties zouden worden gestoord. Dreigingen tot het sluiten van Radio Veronica, dat 10 jaar eerder met haar uitzendingen

was begonnen, werden elk jaar weer uit de kast gehaald. Een bom onder het kabinet zou dus in 1970 niet geplaatst worden, een jaar later was het wel raak met een bomaanslag op een van beide zendschepen.

Maar ook Hilversum 3, het jongerenstation uit die tijd binnen de publieke omroep, werd als het ware getorpedeerd door de voorzitter van de NCRV. In september vond, zoals destijds gebruikelijk per omroep, de presentatie plaats van het winterprogramma. Drs. Geerink Bakker meldde tijdens de bijeenkomst dat Hilversum III een doodgeboren kindje was die niemand ten grave durfde te dragen: 'Ik ben nooit gelukkig geweest met het verschijnsel Hilversum 3. Het derde net is een bastaard, een onecht kind, dat niet ontstaan is uit een wettelijk huwelijk, maar verwekt werd tijdens een onderonsje tussen de minister en de programmaleiders. Hilversum 3 heeft een twijfelachtige politieke herkomst en is een instrument in de strijd tegen Radio Veronica. Het is niet uit zuivere voorwendsels opgezet. Het programma van de derde radionet staat niet voorgeschreven in de omroepwet, komt niet voor in de statuten van de NOS en ook niet uit de doelstellingen van de omroepverenigingen.'

Waarachtige krachtige woorden van de NCRV voorzitter, die nog lang niet was uitgesproken want hij ging destijds verder met: "Het belangrijkste van alles is dat je met kritiek, zoals ik die nu spui, de programmamakers een schot in de rug geeft. De programmamakers zijn ook maar mensen die er niets aan kunnen doen dat het met Hilversum zo scheef zit. Scheef in vier opzichten: Hilversum 3 zit scheef in het bestel, scheef ten opzichte van de concurrentie, scheef ten opzichte van de luisteraars en scheef ten opzichte van de programmamakers, welke laatsten tegen de bierkaai vechten. Binnenkort is het met het uitvoeren van de tweede zogenaamde fase in het Hilversum 3-plan, het eindpunt wel bereikt. Kun je mensen voor zoiets inzetten? Het is gewoon een conflict op ethisch vlak. Waarom legaliseert de regering Veronica niet? Een andere oplossing? Waarom wordt er geen Hilversum 4 gecreëerd, waarop de STER met haar hele reclamewinkel kan gaan zitten en een mooi programma maken? Het dient duidelijk te zijn dat de uitspraken ruim de kranten haalden, er andermaal over het onderwerp werd gesproken in de Tweede Kamer en binnen NCRV kringen het nodige commentaar op de uitspraken werd geuit. Geerink Bakker wist alle kritiek weg te wuiven met de woorden dat hij slechts een eigen mening had verkondigd en niet namens de NCRV had gesproken.

In 1970 werd er op diverse bedrijven besloten iets te gaan doen aan de werktijden. Een jaar eerder was er een einde gemaakt aan het verplicht aanwezig zijn van werknemers op zaterdagochtenden, zoals bij vele bedrijven nog het geval was. Op naar de 40-urige werkweek van vijf dagen telkens acht uur werk. Maar dat bleek nog niet voldoende want de invoering van flexibele werktijden zou ondermeer gaan leiden tot minder volle, toen nog vaak rijkswegen, en een beter tijdsgevoel voor diegene die ver van zijn of haar bedrijf woonachtig was. Men kon later gaan opstaan en bijvoorbeeld om negen uur in plaats van acht uur in de ochtend aan het werk te gaan. Anderen kozen er vooral voor om vroeg te beginnen en dus ook weer eerder naar huis te gaan.

Uitgang Helpmancentrale

Bij mijn toenmalige werkgever, het Elektriciteitsbedrijf voor Groningen en Drenthe (EGD), werd het op proefbasis op een aantal afdelingen ingevoerd. Het bedrijf kon van twee kanten worden benaderd, de Helperzoom in de wijk Helpman, waar de oude elektriciteitscentrale en diverse kantoor- en magazijngebouwen waren gevestigd, maar ook van de Winschoterdiep zijde, waar de Hunzencentrale was gevestigd.

Op de top van beide ingangen van het bedrijf stond een portiersloge, waar de heren portiers om de beurt een schema dienden bij te houden van aankomst en van vertrek van personen, die aan de proef deelnamen. Na een proefperiode van drie maanden was de evaluatie, waarvan verslag werd gedaan in 'de Opwekker', het bedrijfsblad van het EGD: 'De eerste resultaten geven aan dat het werk er geen nadeel van ondervindt. De heer Keekstra is een van de mensen die de werktijden controleert, maar niet meer dan normaal. Er wordt een beroep gedaan op de persoonlijke

verantwoordelijkheid. De meeste mensen beginnen om kwart na acht of half negen. De proef moet, vindt de heer Keekstra, worden omgezet in een definitieve regeling.' De regeling van flexibele werktijd op de afdelingen, waar het als experiment was ingevoerd, werd algemeen als uitstekend ervaren. Via en vragenlijst, die na drie maanden diende te worden ingevuld door de meedoende werknemers aan het experiment met flexibele werktijden, kon worden gezien of het succesvol was verlopen.

Nadat het merendeel van de lijsten was teruggekomen en deze op de afdeling personeelszaken, gevestigd in een in tijdelijk gebouw op het Helpmanterrein - door velen de barak genoemd - waren bekeken en beschouwd kwam er uitsluitel. Nog hetzelfde jaar werd er, voor die afdelingen waar flexibele tijden tot de mogelijkheden behoorde, een definitieve regeling getroffen. Ter vergelijking met een land als de toenmalige DDR besloot de ministerraad van dat land al op 22 december 1965 over te gaan tot de invoering van een flexibele werkweek, waarbij het aantal te werken uren van 48 naar 45 uren zou worden teruggedrongen. De regeling werd op 3 mei 1967 in de DDR ingevoerd. En wat vond ik er destijds zelf van? Ik heb er gewoon niet aan meegedaan daar mijn toenmalige werkzaamheden niet binnen deze regeling vielen. Vroeg in de ochtend, meestal voor kwart voor zeven, was ik al op het Helpmanterrein om gezamenlijk met één van de bodes de post te halen van het toenmalige Hoofd Postkantoor, dat aan de Van Hallstraat vlak naast het Hoofdstation was gevestigd. Een paar zaken met post werden vervolgens bewerkt en voorbereid voor de verschillende afdelingen, zodat rond 10 uur de post op hun afdelingen lag.

Joggen was nog niet zo in, voetballen deed ik in 1970 even niet, dat zou ik niet veel later weer oppakken bij de VV Gruno in de wijk Vinkhuizen, waar een nieuw sportpark was aangelegd. Nee, ik hield me met een totaal andere vorm van sport bezig waarbij het aardig op kracht aankwam en een toernooi werd gehouden op het terrein van de Technische Universiteit van Twente. Maandenlang was er, onder leiding van Henk Ludolphy, hard getraind. Kijk zelf maar even waar het om ging.

UITSLAGEN 19e INTERPROVINCIALE SPORTTOERNOOI

Na vele jaren rode lantaarndrager te zijn geweest, slaagden onze touwtrekkers er in de laatste plaats te verliezen, door in de strijd tegen Noord-Brabant deze ploeg over de streep te trekken. Het uiteindelijk resultaat: een zevende plaats op de ranglijst.

Voldaan en tevreden over het bereikte resultaat keerden de trekkers uit de arena terug en terecht daar het gewicht van de ploeg nog ettelijke kilo's lager lag dan van de overige teams. Het lijkt dat de mist over ons touwtrekkersteam is opgetrokken en dat het er in zal slagen de weg omhoog het volgend jaar in 's Hertogenbosch te continueren. De wedstrijd tussen Utrecht en Noord-Holland eindigde in een zege voor Noord-Holland.

Touwtrekken: in de lift

Groningen/Drenthe trok tegen:
Noord-Holland
Friesland
Utrecht
Noord-Brabant

EINDUITSLAG:

- 1 Noord-Holland
- 2 Utrecht
- 3 Overijssel
- 4 Friesland
- 5 Zeeland
- 6 Gelderland
- 7 Groningen/Drenthe
- 8 Noord-Brabant

Ons „successvolle“ touwtrekkersteam van voren naar achteren: A. Brendt, E. Rovers, J. A. Knot, H. Kalk, J. G. M. Goertz, n.a.

Hans Knot derde van voren

Recentelijk kwam onderstaand onderwerp weer boven water toen ik een aantal fotokopieën kreeg toegestuurd van een oud collega, die in de tweede helft van de jaren zestig en begin jaren zeventig van de vorige eeuw ook werkzaam was bij het EGD. In december van het jaar 2007 was ik in een programma van Radio Noord te gast en sprak met Rob van Dam ondermeer over de huidige huisvesting van de studio's van RTV Noord, die op het voormalige terrein van het EGD in Helpman zijn gehuisvest. Er werd toen ook een aantal herinneringen over mijn tijd bij het EGD opgehaald en later, na de uitzending werd mij een mailtje doorgestuurd. De mail was afkomstig van een vrouw die zich afvroeg of ik destijds op het archief werkzaam was geweest. Het bleek Marian Koper te zijn van de afdeling correspondentie. Sinds eind 2007 wisselen we, met bepaalde regelmaat, herinneringen uit. Eind oktober 2010 vond ze oude Opwekkers, die ze in een opslag had gevonden. Leuke herinneringen maar ook een totale verrassing zat erbij. Er zat namelijk een artikel van mijn pen bij, die ik me niet meer kon herinneren.

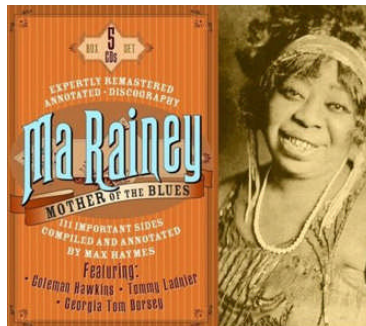
Tegen het einde van de jaren zestig van de vorige eeuw ging ik niet alleen voor het eerst bij een ziekenomroep werken en ook in beperkte vorm schrijven over het onderwerp 'radio' maar ik richtte ook de 'UDK' op. Deze afkorting stond voor Uitleen Discotheek Knot. Tegen een kleine vergoeding konden collega's en vrienden een week lang een LP van me lenen. Van de opbrengsten kocht ik telkens nieuwe LP's, waardoor de collectie voor mij en de ziekenomroep behoorlijk uitgebreid werd. Na een aantal maanden besloot ik, daar er al behoorlijk veel collega's meegenoten, een gestencild blaadje uit te geven waarin allerlei nieuwtjes over de te lenen muziek. Maar zoals gesteld, bij de eind oktober ontvangen fotokopieën zat dus een artikel door mij geschreven voor 'De Opwekker', waar ik totaal geen weet meer van had. Ik laat U graag meegenieten bij de herpublicatie van 'Wedergeboorte van de Blues'. Let wel geschreven in de stijl van 1970, want het verhaal is destijds in de zomer geschreven en dus vlak voor de dood van zowel Jimi Hendrix als Janis Joplin.

Tijdens het eerste, inmiddels historisch geworden, internationale popfestival van Monterey (1967) was het de nitroglycerine houdende Janis Joplin, die voor een geduchte explosie zorgde in de rockwereld. Ze zong met een gekweld aandoende hartstocht, die later haar handelsmerk zou worden. De dag dat ze de classic 'Ball and chain' van 'Big' Mamma Thornton de zaal inslingerde, begon het. Sindsdien is de 27-jarige blanke Janis Joplin uit Port Arthur tot de eerste vrouwelijke superster van de Amerikaanse rockmuziek uitgegroeid en heeft een hele nieuwe generatie van blanke blueszingerende groepen bezit genomen van het poptoneel.

Veel van de 'zwartgevoosde' groepen, zoals Blood Sweat and Tears, Creedence Clearwater Revival, Steppenwolf, Canned Heat en Ten Years After, hebben zich geheel geworpen op de nieuwe hymnen van de blanke middenstand in Amerika en voeren met veel eerbied nummers uit van hun illustere zwarte collega's. De muzikale popwereld werd één schallende pulserende paradox van klank - blanken die zwarte blues zingen. De Blues is de enige Amerikaanse muziek en ontstond in de Mississippi Delta. Het is een op twaalf maten gefundeerde kreet van vertwijfeling; de duurzame klassieke vorm stamt regelrecht af van de hartverscheurende alleenzang van arme negers, die blues gebruiken om te getuigen van hun ellendige levensomstandigheden.

Dat waren dan groten als Bessie Smith, Robert Johnson, Ma Rainey, Lightnin' Hopkins en Son House Mississippi, John Hurt, John Lee Hooker en Blind Lemon Jefferson. Van dat tijdstip af is de Blues altijd de inspiratie geweest voor elke belangrijke stroming in de populaire muziek in Amerika. De Blues was het hartenbloed van de grote jazzmusici in de jaren twintig - zowel van blanken als negers: men hoeft slechts te denken aan Louis Armstrong en Bix Beiderbecke.

Voor de Tweede Wereldoorlog waren het de big bands die zich lieten inspireren door de Blues: van Bennie Goodman en Duke Ellington tot Count Basie en Woody Herman toe. In de jaren veertig was het de pure energie van de blues die zich ontladde in de virtuoze saxofoonsolo's van bop pionier Charlie Parker.

De rock and roll in de jaren vijftig was niets meer of minder dan de Blues, maar toen wat opgepoetst en voorzien van een wat verharde hartslag. Maar ook de rock waar Stones, The Beatles en Bob Dylan de aanvoerders van zijn, is geworteld in de traditie van de Blues. Via ontwikkelingsstadia baroque,

rock en folk rock kwam deze vorm van popmuziek in de loop van het jaar 1968 op een soort van psychedelisch dood spoor terecht. Toen kwam de ommekeer, terug naar de Blues. 'Rock is net een accu', zegt Eric Clapton, de blanke bluesgitarist uit Engeland die wordt gezien als een van de bekwaamste bewakers en uitvoerders van de Blues, 'en moet zich steeds aan de Blues weer opladen om zodoende weer nieuwe energie op te doen.'

Het rockleven kent zijn eigen dogma's, vrijheid, vrede, idealisme en zelfs zijn eigen pers die steeds meer undergroundkrantjes het licht doet zien, maar ook eersteklas rocktijdschriften als Rolling Stone, Fusion en het nieuwe Changes. Het rockconcert is een soort religieuze stammenbijeenkomst en tegelijkertijd een gelegenheid om je eens helemaal te laten gaan. 'Veel jongeren hebben het gevoel niet rechtvaardig behandeld te worden', aldus zanger-gitarist Jimi Hendrix - een van de echte rockvernieuwers, die - met de Blues in de ondergrond - hoge kronkelige torens van louter klank bouwt. 'Dus willen ze luide, felle klanken - iets dat grenst aan geweld. Als ze niet naar een dergelijk concert zouden gaan, dan deden ze misschien mee aan een rel. Muziek is tegenwoordig van geweldig belang. Als ouders van hun kinderen willen houden moeten ze zich de muziek van die kinderen eigen maken.'

Toch is de haard van deze muzikale orkaan een formule die haar kracht ontleent aan haar eenvoud; twaalf maten, een vaste opeenvolging van akkoorden, een vierkwartsmaat en een drieregelige tekststructuur die ritme en patroon ontleent aan West-Afrikaanse zangen. 'Binnen dat blueskeurslijf', betoogt rockcriticus Michael Lydon, 'zien miljoenen musici en luisteraars kans alles wat belangrijk voor hen is uit te drukken en te begrijpen.' De Blues is inderdaad een muzikale ontmoetingsplaats. En de Blues trekt kunstenaars aan van welke achtergrond ook. Het zijn de negers van het land, de negers uit de stad, de arme blanke jongens uit Engeland, zoals Eric Burdon van The Animals en de rijke joodse jongens uit Chicago, als Mike Bloomfield; de jonge zwarte hippieheld Jimi Hendrix uit Seattle en het vroege lid van Waps, Janis Joplin uit Port Arthur.

En al die muzikanten, blank of zwart, hebben vrijwel allemaal een gelijke definitie voor de Blues en die definitie heeft meer met het gevoel te maken dan met de muzikale vorm. 'Bluesmuziek is alle muziek die gevoel als uitgangspunt heeft', stelde Paul Butterfield van de Paul Butterfield Blues Band een van de weinige jonge blanke Amerikanen die lang voor de officiële herleving van het genre al blues speelde.

Voor de 44-jarige Albert King, één van de beste zwarte blueszangers, betekende de wedergeboorte van de Blues dat hij een einde kon maken aan de moordende heen en weer reizen van nachtclub naar nachtclub voor het optreden van telkens maar een avond. Hij noemt de Blues het verlengstuk van een zwarte levensstijl: "In mijn tijd dacht je helemaal niet na over de Blues", zegt King over zijn jeugdijaren in Arkansas. "Je zat er middenin en negen van de tien keer dat een of andere neger de Blues stond te zingen was het zijn gevoel waar hij lucht aan gaf. Iedereen kan de Blues hebben. Een baby in de wieg die huult omdat hij de fles wil heeft ook de Blues."

Veel musici, zowel negers als blanken, menen alleen dat de negers de Blues goed kunnen zingen: "Er zijn heus wel prachtige blanke groepen", zegt Muddy Waters, de beroemde blueszanger uit Chicago, die wel de vader van de wedergeboorte der 'witte' blues genoemd kan worden. "Ze kunnen bijna alles spelen. Maar naar de Doopsgezinde Kerk gaan, zoals ik dat vroeger deed, was er voor hen niet bij. Zij hebben die soul niet meegekregen in hun hart. En daarom kunnen ze de boodschap niet goed uitdragen. Ze spelen de blanke blues, ik de echte blues."

De meningsverschillen over wie wel en wie niet de Blues kan zingen daargelaten, zijn het de blanke musici die voor het eerst de discriminatie binnen de popmuziekwereld aan de kaak hebben gesteld en erop wijzen dat de blanke musici tien keer zoveel verdienen als negerartiesten. "We waren woedend vorig jaar toen tijdens een popconcert in Los Angeles een betere plaats op het programma kregen toegewezen dan Howlin Wolf", zegt Tom Fogerty van Creedence over de zwarte blueszanger die zo'n grote invloed heeft gehad op de sound van de Creedence groep. De ironie dat een blanke blueszanger 's avonds zijn leed uitschreeuwt voor een bedrag dat veel hoger ligt dan heel wat negerzangers in hun hele leven verdienden, ontgaat die blanke blueszangers heus niet.

Creedence Clearwater Revival

Steger Katz, eerste gitarist bij Blood Sweat and Tears, de uit negen blanken bestaande groep die zijn prachtige melange van Blues, Kansas City Big Band Muziek, en Jazz van na Parker tot geweldige populariteit weten te brengen zegt: "Janis Joplin is een goede primitieve blueszangeres, maar als je 10.000 dollar per avond vangt kun je het nauwelijks meer hebben over de ellende en narigheid. Hoe kun je nu een superster zijn in het blues genre. Dit is een contradictio in terminis."

Janis Joplin doet echter al die tegenstrijdigheden vergeten zo gauw ze haar mond open doet. Haar liedjes zijn het vlees geworden woord: rauwe wanhopige kreten als van een vrouwtjes dier in paartijd. En seks is nu eenmaal een belangrijk bestandsdeel van de Blues: "Blues gaat over de strijd

tussen de seksen", zegt de in Mississippi geboren B.B.King, de 43-jarige king of the blues. " Janis Joplin zingt de Blues net zo keihard en diep als welke neger ook." Maar al heeft de wedergeboorte van de Blues iemand als Janis Joplin van gewoon meisje tot superster kunnen maken, we mogen niet vergeten dat - hoewel op minder spectaculaire wijze - de carrières van heel wat verwaarloosde en vergeten negermusici hierdoor eveneens gered werden. Negermusici, die voor de Blues terugkwamen, vaak onbekend waren en probeerden iets te verdienen met het optredenvoor één avond in nachtclubs in zuidelijke staten van de V.S.

In The Electric Circle in New York worden op het ogenblik regelmatig bluesconcerten gegeven waar tientallen echte negerzangers aan meedoen die gerekend kunnen worden tot de levende schepper van de moderne blues: Son House en John Lee Hooker, Muddy Waters, Junior Wells, Big Mama Thorton, Reverent Robert Wilkins, Bukka White en Otis Rush. Bill Graham, die concerten organiseert in Fillmore East en Fillmore West en zijn blanke publiek zoveel negerzangers biedt: "Die kinderen in de zaak vragen zich bij het begin van de voorstelling af wie dat oude mannetje op het toneel wel niet is. Aan het einde breken ze echter van louter enthousiasme de zaal bijna af."

In 1968 haalde Mike Bloomfield Graham over om BB King te laten optreden in Fillmore West: "De laatste keer dat we daar in 1963 hadden gespeeld, bestond het publiek voor 95% uit negers", vertelt BB King. "Deze keer was het andersom want er waren 95% aan blanken. Ik wist niet hoe ik het had, Mike Bloomfield kondigde me aan als dé grootste blueszanger. Ik wilde eigenlijk meteen het toneel aflopen. Aan het einde van mijn optreden kreeg ik een staande ovatie. Ik kon wel huilen. Ik kan niet zeggen hoe ik me voelde."

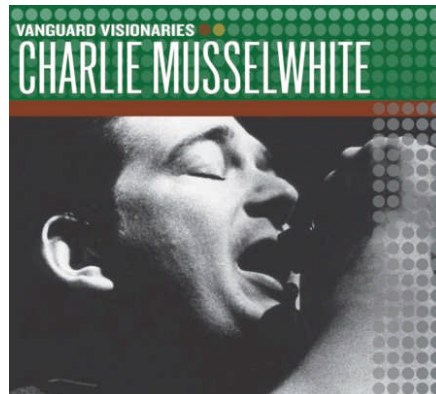

Sinds die avond is King's leven veranderd. Net als Lightnin Hopkins en nog veel meer negermusici van de oude stempel gaat King nog steeds op tournee langs de nachtclubs, maar geeft nu ook goedbetaalde concerten: "Ik moet nu wel, ik kom nu al twintig jaar in New York, maar niemand van de pers had ooit van me gehoord. Het begint er echter nu beter uit te zien voor me. Over een jaartje of zo kan ik me misschien een vakantiereisje om de wereld veroorloven."

Maar hoe komt het nu eigenlijk dat een blank publiek plotseling een Johnny Winter, een Janis Joplin of een BB King op handen ging dragen? De wortels van de Blues zijn immers te vinden op het land en ze zijn zwart georiënteerd. Wat biedt de Blues de welvarende blanke Amerikanen? Eén antwoord is dat de Blues, net als de Amerikanen zelf, na de oorlog steeds verder 'verstedelijkt' is. Afgezien van wat typische zwarte trekjes zou de tekst van Laundromat Blues van Albert King best de hartenkreet kunnen zijn van een blanke jongen uit Detroit: "You have been meetin your man, baby, down at the local laundry mat...I done got wise, cause dad ain't going for that."

"De jongens van tegenwoordig weten wat een rotzooi het is en beseffen dat de Blues de waarheid zegt", aldus Albert King, wiens manier van zingen en gitaarspelen verdriet en woede verraad. "Er zijn van die jonge kinderen die nog nooit de Blues gehad hebben en ze vragen je wat het betekent 'de Blues te hebben'. Misschien dat de Blues uitdrukt, wat zij niet onder woorden kunnen brengen."

Mogelijk zit er toch meer vast aan de herleving van de Blues. Jim Fielder oppert dat het schuldgevoel bij de blanken zou kunnen zijn: "Als blank Amerika zich ergens schuldig over voelt probeert het die schuld af te kopen. Wat de blanken dus nu doen is de muziek van de neger kopen." Charley Musselwhite ziet het positiever: "De Blues werd verwaarloosd net als de geschiedenis van de neger. Als we de neger beginnen te aanvaarden, aanvaarden we zijn muziek ook. Volgens mij is dat nu het geval."

Afgezien van de rassenkwestie biedt de Blues de jonge blanke jongeren zich niet als negers bedreigd te voelen door hun 'mede' mens en kennen ze niet het zich opgesloten weten in een getto, maar is het bij hen Vietnam en de gevestigde orde. Charles Keil, socioloog en auteur van het boek 'Urban Blues', omschrijft het aldus: 'Dingen waar de negers de afgelopen 400 jaar over hebben geklaagd beginnen de blanke jongeren nu zelf aan den lijve te voelen.' Albert King voegt hier nog aan toe: "De jongeren van vandaag voelen zich, zoals ik me toen voelde/"

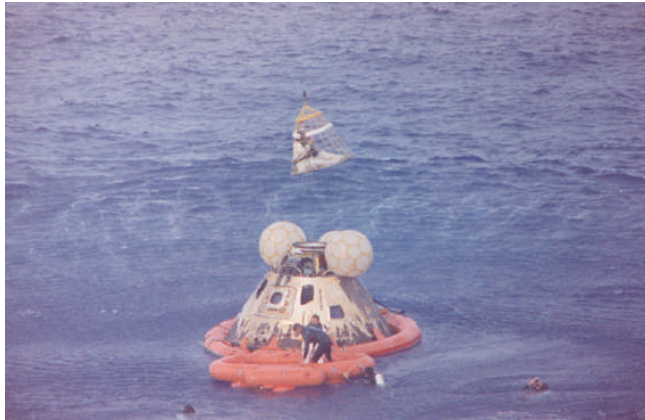
Hoe lang de nieuwe populariteit van de Blues zal duren, kan niemand voorspellen. Wel is het zo dat de Blues een zodanig onvervreemdbaar deel van de muzikale vorming van de Amerikaanse jeugd uitmaakt, dat, wat de nieuwe stijl ook mag worden, de populariteit in de muziek in Amerika altijd iets van de Blues in zich zal blijven meedragen. En achter elke geëlektrificeerde blanke popgroep en achter elke rocksolist zal de schaduw oprijzen van de zingende negerlandarbeider, gebogen over zijn gitaar. Indien U iets naders over de Blues en zijn achtergronden wilt weten, raad ik U aan eens een kijkje te nemen in de openbare bibliotheek bijvoorbeeld aan het Kwinkeplein te Groningen.

Leeszaal Openbare Bibliotheek Kwinkeplein Groningen

Aldus het artikel in de Opwekker in 1970, dat was geschreven door J.A.Knot, ofwel Hans Knot. Er stond ook nog een opmerking onder het artikel: 'Helaas moest ik enige tijd na het schrijven van het stukje vernemen dat Janis Joplin en Jimi Hendrix aan de gevolgen van verdovende middelen zijn overleden.' Ondertussen zijn we veertig jaar verder en zal een groot aantal van de genoemde personen in dit artikel de blues op hemelse locaties spelen.

Het was op 17 april 1970 dat de wereld werd verrast met de berichtgeving betreffende zware problemen met de tocht van de Apollo 13. Tijdens de reis was er namelijk een zuurstoftank aan boord ontploft. De Apollo 13 was op dat moment met de astronauten Jim Lovell - die tevens als commandant aan boord was -, Jack Swigert en Fred Haise op weg naar de maan. De eerste beslissing, die werd genomen, was de voorgenomen maanlanding af te gelasten, vrijwel direct gevolgd door de mededeling dat besloten was de reis naar de maan af te blazen en naar de aarde terug te keren. Twee dagen eerder was de vlucht begonnen. Op het moment nadat de ontploffing had plaatsgevonden meldde het team zich met de woorden: "Houston we've a problem." Later bleek bij inspectie dat niet alleen de tweede zuurstoftank was ontploft maar ook het ventiel van de eerste zuurstoftank beschadigd was. Hierdoor was de hele voorraad binnen een paar uur verloren gegaan. Ook was er geen water meer en beperkte energie, waardoor bijvoorbeeld de raketmotor niet meer optimaal gebruikt kon worden.

Apollo 13

Het mag een geluk worden genoemd dat destijds niet de maanlander, Aquarius, beschadigd werd want anders was een terugkeer naar de aarde onmogelijk geworden. De maanlander werd vervolgens technisch ingezet en zo kreeg men toch de benodigde energie, water en zuurstof. Ook werd de motor van de maanlander gebruikt om terug te keren naar de aarde. Wel was men natuurlijk beperkt omdat de voorraad zuurstof bij de maanlander niet meer was dan voor twee dagen voor twee personen. Energiebesparing was de oplossing en alleen de broodnodige apparatuur werd nog ingezet. Zo kreeg de bemanning ook geen toestemming om naar buiten te gaan om de schade van dichtbij te bekijken. Het zou alleen maar onnodig lucht hebben gekost. Uiteindelijk diende de maanlander, vlak voor de terugkeer naar de aarde, te worden afgestoten daar het er niet op gebouwd was om op de aarde te landen. De Apollo 13 werd vervolgens naar een veilige plek in de Stille Oceaan gemanoeuvreed en keerde de bemanning veilig terug uit de ruimte. Amerika kon weer rustig slapen gaan.

Op 9 november van ons jaar 1970 kwam in het Franse plaatsje Colombey-les-Deux-Eglises de staatsman Charles De Gaulle op 79-jarige leeftijd te overlijden. Hij was op 22 november in 1890 in Lille geboren en toonde zich op zeer jeugdige leeftijd al nationalistisch. Hij nam de wapenen voor het eerst op tijdens de Eerste Wereldoorlog en was ondermeer betrokken was bij de Slag van Verdun. Hij raakte daar niet alleen zwaargewond tijdens de gevechten maar werd ook nog eens gearresteerd door de Duitsers als krijgsgevangene.

De Gaulle werd aan het begin van de Tweede Wereldoorlog bevorderd tot

brigadegeneraal en kreeg bekendheid toen hij vanuit Engeland op 18 juni 1940 het verslagen Frankrijk toesprak. "Frankrijk heeft een slag verloren, niet de oorlog" werden legendarische woorden. Op 14 juni 1944 keerde hij terug naar Frankrijk en werd als een held binnengehaald. Ook werd hij de leider van de regering, waar hij in 1946 aftrad. In 1958 kwam De Gaulle opnieuw in de regering en zorgde ervoor dat de president meer bevoegdheden kreeg. Hetzelfde jaar werd hij president van Frankrijk. In 1965 werd hij herkozen, maar door zijn dromen van een machtig Frankrijk in het centrum van de Europese macht kwam hij in conflict met Amerika, Duitsland en Engeland. Op 28 april 1969 trad hij af als president.

Hij werd op het plaatselijke kerkhof begraven, aangezien hij eerder een staatsbegrafenis geweigerd had. Hij had tijdens zijn leven tevens vele onderscheidingen en eerbewijzen afgewezen. Het vliegveld bij Parijs kreeg na zijn dood de naam Aéroport Charles de Gaulle en ook het drukste plein van Parijs, bij de Arc de Triomphe werd omgedoopt tot Place Charles de Gaulle.

Laten we deze aflevering van Muziek, Media en andere herinneringen aan 1970 eindigen met een persoonlijke herinnering. Vanochtend kwam ik uit het Noorderplantsoen, op weg naar huis de Akkerstraat uitgereden en zag dat er een totale restauratie plaats vind van een gebouwencomplex dat er in de jaren tachtig van de vorige eeuw is neergezet op een toen braakliggend terrein.

Akkerstraat Groningen 2010

Voordat het terrein leeg was opgeleverd had er decennia lang de centrale remise gestaan van eerst de tram, gevolgd door de trolleybussen en stadsbussen. Zes jaar lang was ik er van 1956 tot en met 1962 op alle doordeweekse dagen langs gelopen op weg naar school. De GVB, zoals de vervoersonderneming van het Openbaar Vervoer in de stad Groningen was genoemd, werd groter en groter door de uitbreiding van de stad Groningen met telkens nieuwe woonwijken en dus meer bewoners. Hierdoor werd de remise verplaatst naar een industrieterrein dat direct ten oosten van de stad Groningen was gelegen.

Ik stond even stil en te kijken naar wat voor onderhoud men aan het plegen is toen ik in gedachten weer eens terug ging naar de tijd dat ik naar de Lagere Katholieke School St. Ludgerus in de Tuinbouwdwarsstraat ging en de buurt genaamd 'Tuinwijk' redelijk goed kende. Hoe vaak waren we niet even stiekem de remise binnengelopen en zagen we hoe bussen in onderhoud waren. Aan de achterkant van de remise was de Parallelweg gelegen waar, langs de spoorlijn, allemaal volkstuintjes waren, waar af en toe een of andere vrucht voor niets werd gehaald. En plots besepte ik me, kijkend richting de wijk Selwerd, waar in de jaren vijftig en begin zestig van de vorige eeuw nog altijd een ijsbaan lag, die bij strenge winters intens werd gebruikt. Velen wisten de weg, via de oude spoorbrug die gelegen was bij het toenmalige Noorderstation.

Ludgerusschool

In het belichte jaar 1970 werd door de Gemeente raad van Groningen, na de nodige discussies, toestemming verleend aan de directie van de Nederlandse Spoorwegen tot verhoging van een lang traject gelegen tussen de

Prinsesseweg en de Spoorbrug over het Van Starckenborghkanaal. Doel was de noordelijke stadswijken aan de noord west kant van de spoorlijn beter bereikbaar te maken vanuit de binnenstad en de oudere stadswijken. Diverse tunnels werden er gepland waaronder die bij de Prinsesseweg richting de toen nieuwe wijk Paddepoel, de Moesstraat richting de toen nieuwe wijk Selwerd Zuid en de tunnel bij de Kastanjelaan met doorgang mogelijkheid tot Selwerd Noord.

De werkzaamheden zouden in totaal tot in 1974 duren en het oude vertrouwde Noorderstation, waar we maar al te vaak een bezoekje brachten in de jaren zestig zou worden afgebroken. Met een dubbeltje in de hand werd er een Brosje Chocolate gekocht, een met lucht gevulde chocoladedelicatesse, die ik het liefst in de pure versie verorberde, gingen we op de zondag vol genot weer op pad. Na de afbraak van het oude Noorderstation was niet alleen het loketje met snoep verleden tijd maar ook het ouderwetse loket, waar ondermeer voor een dubbeltje een perronkaartje kon worden gekocht. Het was officieel onmogelijk zonder in het bezit zijn van een dergelijk kaartje te verschijnen op het perron. Wij keken vaak naar het perron, vanaf de spoor loopbrug, direct gelegen naast het station en keken dan niet alleen naar de wachtende treinreizigers richting Hoofdstation Groningen, maar ook naar de mensen die van plan waren te gaan naar plaatsen als Sauwerd, Winsum, Warfum, Roodeschool, Appingedam en Delfzijl, maar ook naar de vele fietsen die toen nog in het openbaar stonden opgesteld in rekken op het zuidelijke perron.

Oude Noorderstation Groningen

De eerste tunnel werd in 1971 al aangelegd, namelijk die naar Selwerd Noord. Voorheen lag er een spoorwegovergang, daarna het spoor op minstens 10

meter hoogte, waardoor er niet langer gewacht hoefde te worden als er personen of goederentrein in een van voornoemde richtingen ging. Met de afbraak van het oude Noorderstation, zo besef ik me nu, ging een groot stuk nostalgie weg. Immers het was niet alleen het punt waar de treinen richting het noorden Groningen verlieten, maar ook nog eens het eindpunt in het noorden van de stad van eerst de tram, daarna de trolleybussen en vervolgens de stadbussen. Nooit zou het meer als vanouds worden.

Dienst Studie en Onderzoek NOS, Hilversum 1970

Jaarboek Grote Winkler Prins 1971, Elsevier, Amsterdam

Opwekker, de (1970) Bedrijfsblad EGD

Wikipedia.nl

<http://www.vandehakopdetak.nl/geschiedenis/1970.htm>

www.aletta.nu

www.ultimateherosweltblog.de

foto's diverse bronnen waaronder:

Archief Familie Knot

Archief Freewave Media Magazine

Mediatheek Thinkquest

Optiek